

Čím je ACTA kontroverzní (a proč by to mělo zajímat poslance Evropského parlamentu)

Co je ACTA?

Obchodní dohoda proti padělání (ACTA) je mnohostrannou dohodou, která navrhuje mezinárodní standardy pro vymáhání práv duševního vlastnictví. Dohoda, vyjednaná hrstkou států [1] ve spolupráci se zástupci zábavního průmyslu, je kontroverzní, a to jak při pohledu na proces vyjednávání, tak při čtení samotného obsahu.

Tato brožura vznikla, aby shrnula otázky obestírající Obchodní dohodu proti padělání (ACTA) a ukázala, proč se proti dohodě objevuje tolik námitek.

Způsob, jakým byla ACTA vyjednávána, se výrazně podepsal na jejím odklonu od demokratické důvěryhodnosti i právní srozumitelnosti. Pokud bude ACTA ratifikována, je třeba počítat s významným ovlivněním svobody projevu a přístupu ke kulturním dílům, dále bude mít dohoda dopad na soukromí, poškodí mezinárodní obchod a bude bránit inovacím.

Ratifikační proces dohody ACTA již započal na úrovni členských států EU, možné dopady přijetí dohody jsou však v mnoha zemích podceňovány. Během ratifikačního procesu, před zahájením finální ratifikace na úrovni EU, se autoři této brožury obracejí k evropským zákonodárcům. Vybízejí je, aby pečlivě zvážili potenciální důsledky dohody ACTA a aby **Evropský parlament při nadcházející proceduře "vyslovení souhlasu" vyslovil své "ne", pokud nebudou dodatečně podány uspokojivé záruky a vysvětlení ze strany Evropské komise a Evropského soudního dvora.**

Nedostatek demokratické kredibility

- **ACTA obchází dosavadní mnohostranná fóra** jako například WIPO a WTO, jež jsou založeny na demokratických principech a otevřenosti, s jasnými procedurálními zárukami.

- **ACTA byla vyjednána za zavřenými dveřmi**, z jednání byla vynechána většina rozvojových zemí, což podryvá důvěryhodnost dohody na úrovni OSN, EU i jednotlivých států.

- **ACTA se snaží vytvořit novou instituci**, "Výbor ACTA", na základě neprůhledného procesu. Pro tuto instituci nejsou stanoveny záruky ani závazky otevřeného, transparentního a inkluzivního fungování s odpovědností vůči veřejnosti.[2]

- **Nevolený "Výbor ACTA" bude zodpovědný za implementaci a výklad dohody**, dokonce bude moci navrhopvat dodatky již schválené dohody, a to bez potřeby zodpovídat se veřejnosti.[3]

- Do dnešního dne, **žádná z vyjednávacích stran ACTA neposkytla veřejnosti přístup k dokumentům o vyjednávání ACTA.** Přístup k těmto dokumentům je nutný pro porozumění mnoha nejednoznačným či nejasným

pasážím textu dohody.[4]

- **Komise doposud neprovedla žádné konkrétní zhodnocení dopadů dohody ACTA**, zato se pro tento účel snaží využít staré hodnocení směrnic o dodržování práv duševního vlastnictví (I a II). Zhodnocení dopadů nebylo provedeno ani ve vztahu k dodržování základních lidských práv, což je obzvláště potřebné ve vztahu k třetím zemím, ve kterých často nejsou zajištěny standardy ochrany soukromí, svobody projevu a záruk právního státu srovnatelným způsobem jako v zemích EU.

Ohrožení svobody projevu a svobodného přístupu ke kultuře

- **Zájmy držitelů práv duševního vlastnictví jsou nadřazovány právu na svobodu projevu, právu na soukromí a dalším základním lidským právům.**[5]

- **ACTA vkládá regulaci svobody projevu do rukou soukromým firmám**, neboť ukládá třetím stranám povinně kontrolovat obsah přenášený online. Třetí strany, jako například zprostředkovatelé služeb na internetu, nejsou zrovna tím nejvhodnějším subjektem, který by měl regulovat svobodu projevu.[6]

- **ACTA může klást společnosti významné překážky ve využívání kulturního dědictví**, neboť zvyšuje riziko trestního postihu při využívání děl, u kterých je držitel práv duševního vlastnictví neznámý nebo těžko dohledatelný (týká se tzv. osiřelých děl).

- Finální znění ujednání, jehož přesný význam nebude vyjasněn, dokud ACTA nebude ratifikována, je vágní a hrozí dokonce interpretací, která by znamenala **kriminalizaci velkého množství občanů za triviální přestupky.**[7]

Ohrožení soukromí

- **ACTA nutí poskytovatele internetového připojení dohlížet na jednání uživatelů svých sítí a poskytovat osobní údaje domnělých porušovatelů zákona držitelům práv duševního vlastnictví.** Právníci a údajní držitelé autorských práv v Evropě již dnes používají taktiky nátlaku, při nichž zastrašují nevinné uživatele a požadují nemalé částky "finančního vyrovnání" pod hrozbou zahájení soudního řízení. To je taktika, se kterou by EU měla bojovat a ne se jí snažit dále šířit do dalších zemí.[8]

- **Navýšení odpovědnosti zprostředkovatelů internetových služeb za obsah třetích stran povede ke zvýšení dohledu nad provozem sítí a zavedení intenzivnějších metod sledování za účelem identifikace domnělých porušovatelů zákona.** Jedná se například o celoplošný monitoring obsahu komunikace využitím tzv. "deep packet inspection", což vede k hrubým zásahům do soukromí uživatelů.

Bránění inovacím

- **ACTA může vést k utlumování inovací.** Uvědomme si, že inovace, jako třeba vývoj software, často vznikají v právní "šedé zóně". Ukazuje se, že ACTA

kvůli strachu z vysokých finančních a trestních postihů při nezáměrnému porušení práv duševního vlastnictví, bude nevyhnutelně bránit novým iniciativám v oblasti digitálního a jiného průmyslu.[9]

- **Přitvrzení postihů způsobí další překážky pro začínající podnikání**, neboť malé začínající firmy si nebudou moci dovolit případné vedení soudního sporu.

- **ACTA může vést k porušování hospodářské soutěže**. Menší zprostředkovatelé internetových služeb nebudou mít kapacitu zavést požadovaná opatření dohledu nad obsahem síťového provozu. Uložení povinnosti takových opatření povede ke zvýhodnění velkých firem.

Poškozování obchodu

- I když by EU uznala dohodu ACTA jako právně závaznou, Spojené státy již avizovaly, že ACTA je pro ně nezávaznou "**domluvou**". To může vést k právní nejistotě ohledně statusu dohody ACTA. **Větší pružnost ve výkladu dohody bude pro Spojené státy znamenat oproti EU výhodnější pozici v hospodářské soutěži.**

- Navrhovaná opatření **ovlivňující právo na soukromí a na svobodu projevu budou představovat zvýšené nebezpečí pro občany ze zemí s nedostatečně vyvinutou legislativou ochrany lidských práv.**

- **ACTA může vytvářet překážky mezinárodnímu obchodu**. Jak se ukazuje na příkladu Číny, neformální a právně nejasné úmluvy s poskytovateli Internetu mohou být využity jako necelní překážky volnému obchodu.

Právní nejasnosti

- **ACTA je napsána vágním jazykem**, což je provázeno právní nejistotou v mnoha klíčových formulacích.[10]

- Zaváděním přísnějších standardů vynucování práva než je tomu nyní (např. v případě TRIPS), a to pouze s vágními a nevymahatelnými zárukami, **se ACTA jeví být dohodou, která není v souladu se současnými mezinárodními právními standardy.**[11]

- **ACTA neodpovídá evropským zásadám ochrany a podpory univerzality, jednoty a otevřenosti Internetu** stanoveným Radou Evropy, kde "**jsou státy odpovědné zajistit v souladu s kritérii mezinárodního práva, že jejich činnost nebude mít nepříznivý přeshraniční dopad na dostupnost a využívání Internetu.**"[12]

Shrnutí

Dohoda ACTA je rizikem s potenciálně závažnými důsledky, neboť se jí nedaří najít opravdovou rovnováhu mezi ochranou duševního vlastnictví a zajištěním základních práv společnosti jako celku, jako například svobody projevu a přístupu k informacím či kultuře nebo práva na ochranu soukromí.

Evropský parlament již dříve upozornil na problematické body dohody ve své vlastní studii ACTA, zdůraznil zejména závažné právní nedostatky. Parlament poukazuje, že **"je těžké poukázat na jakoukoli opravdovou výhodu nad rámec soustavy současných mezinárodních smluv, kterou by občané EU získali přijetím dohody ACTA"**.

Studie doporučuje, že **"pokud zvážíme nedostatky obsažené v dnešní podobě ACTA, bezpodmínečný souhlas s dohodou by byl jistě ze strany Evropského parlamentu nepatřičnou reakcí."**[13]

Vyzýváme evropské zákonodárce, aby plně zvážili dopady dohody ACTA.

Požadujeme, aby Evropský parlament v nadcházející proceduře "vyslovení souhlasu" vyjádřil jasné "ne" dohodě ACTA, pokud nebudou dodatečně poskytnuty uspokojivé záruky a vysvětlení ze strany Evropské komise a Evropského soudního dvora.

Brožuru přináší Access Now ve spolupráci s European Digital Rights a Trans Atlantic Consumer Dialogue.

Přeložil Petr Kučera.

[1] Austrálie, Kanada, Evropská Unie, Japonsko, Jižní Korea, Mexiko, Maroko, Nový Zéland, Singapur, Švýcarsko a Spojené státy

[2] ACTA, kapitola V, článek 36

[3] ACTA, kapitola V, článek 36.2

[4] Přístup k dokumentům z vyjednávání ACTA byl ve Spojených státech zamítnut organizacím The Electric Frontier Foundation (EFF) a Knowledge Ecology International (KEI). Před čtyřmi měsíci podala organizace EDRi žádost o přístup k dokumentům z vyjednávání, které má v držení Evropský parlament, žádosti nebylo do dnešního dne vyhověno.

[5] To je obzvláště zřejmé v poznámce pod čarou č. 16 (český překlad ACTA - <http://bit.ly/pTMNxG>), kde je poskytnutí ochrany poskytovatelům internetových služeb před pochybením třetích stran (tj. není vyžadováno, aby poskytovatelé jakkoli sledovali internetovou komunikaci mezi občany) umožněno až poté, kdy jsou ochráněny zájmy držitelů práv duševního vlastnictví.

[6] ACTA, článek 27.2 a článek 8.1

[7] Vágní formulace v dohodě ACTA ponechávají signatářským státům možnost zavést tzv. "pravidlo třikrát a dost" nebo jiná neproporcionální opatření pro odpojování uživatelů od Internetu za opakované stahování autorsky chráněných děl. [Dále je zde otevřena cesta k opatřením v případech "komerčního rozsahu", což znamená "přímou nebo nepřímou výhodu ekonomického nebo komerčního charakteru"](#).

[8] Dva obzvláště křiklavé případy: <http://bit.ly/g9IUsl> a <http://bit.ly/9aHDEn>

[9] ACTA, část 4: Trestněprávní prosazování

[10] ACTA, článek 23.1: Termín "komerční rozsah" porušování autorských práv může znamenat trestní řízení kvůli získání nepřímé ekonomické výhody, nebo může znamenat cílený monitoring IP adres za účelem rozpoznání rozsahu

porušování autorských práv. Článek 27.1: Nejsou definovány pojmy "digitální prostředí" a "efektivní opatření". Článek 27.2: Není definován pojem "digitální síť".

[11] ACTA rozšiřuje rámec "komerčního rozsahu" v mnohem vágnějším smyslu, než je tomu u předchozích úmluv jako TRIPS. Vytváří široké pole možných interpretací, efektivně tak omezuje závazek proporcionálního vymáhání práva (článek 23.1).

[12] Doporučení CM/Rec(2011)8 Výboru ministrů členským státům ve věci ochrany a podpory univerzálnosti, jednoty a otevřenosti Internetu přijaté 21. září 2011: <http://bit.ly/rewDvf>

[13] <http://bit.ly/qwYwF4>